

9. Олійник О.В. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на ринку зерна: монографія / О.В. Олійник, В.Й. Шиян, В.В. Олійник. – Харків: ХНАУ, 2011. – 227 с.

10. Писаренко В.В. Маркетинг овочевої продукції (методичні та практичні аспекти): монографія / В.В. Писаренко. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2008. – 304 с.

11. Соловйов І.О. Агрмаркетинг: системна методологія, реалізація концепції: монографія / І.О. Соловйов. – Херсон: Олди-плюс, 2008. – 344 с.

12. Ульянченко О.В. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та стратегічні аспекти її формування: монографія / О.В. Ульянченко, Л.А. Євчук, І.В. Гуторова. – Харків: Віровець А.П. «Апостроф», 2011. – 340 с.

13. Bruhn M. Relationship Marketing. Das Management Kundenbeziehungen / M. Bruhn. – München: Verlag Franz Vahlen, 2008. – 401 с.

Рецензент – д.е.н., професор Махмудов Х.З.

УДК 657.1

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Левченко З.М., к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Організація обліку на малих підприємствах, яка залежить від ряду специфічних факторів, повинна забезпечувати вчасне і правильне складання і подання фінансової звітності зацікавленим користувачам. З цією метою малі підприємства повинні вибрати модель організації обліку. Рекомендовано користуватися послугами спеціалістів з бухгалтерського обліку – приватних підприємців або аудиторських фірм. Введення обліку здійснювати за спрощеними формами обліку з використанням спрощеного плану рахунків та без плану рахунків. Для платників єдиного податку пропонується визначати фінансовий результат шляхом співставлення доходів звітного періоду з витратами періоду та з наступним коригуванням на суму зміни залишків незавершеного виробництва та готової продукції на початок і кінець року.

Organization of accounting in small enterprises, which depends on a number of specific factors should provide timely and proper preparation and presentation of financial statements to interested users. For this purpose, small businesses must choose a model organization. We recommend that you use the services of specialists in accounting – private entrepreneurs or auditing firms. Introduction of accounting to simplified forms of accounting using the simplified plan accounts and without a plan. For single tax payers is proposed to determine the financial result by comparing the income reporting period with the cost of the period and with the subsequent adjustment to the amount of change remains unfinished and finished products at the beginning and the end of the year.

Постановка проблеми. Діяльність малих підприємств як сегмента господарського механізму економіки України передбачена рядом законодавчих актів. Поняття малого підприємства нерозривно пов'язане з поняттям малого підприємництва і часто ототожнюється. Підприємство як форма підприємницької діяльності передбачає організацію відносин власності, роботи, обліку, звітності для юридичних осіб, що лежить в площині дії Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Підприємницька діяльність фізичних осіб, які теж є суб'єктами малого підприємництва, ведення систематизованого бухгалтерського обліку на сьогодні не вимагає.

Вимоги до організації обліку на підприємствах визначені згаданим Законом. Але Закон містить загальні вимоги, без врахування особливостей ор-

ганізації діяльності суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб, а саме – малих підприємств. Оскільки на сьогодні вирізняють кілька підходів до класифікації малих підприємств з точки зору організації діяльності та оподаткування, а нормативні положення щодо ведення обліку мають лише рекомендаційний характер, існує потреба в систематизації положень щодо організації обліку на малих підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості організації обліку на малих підприємствах постійно є об'єктом науково-практичних досліджень вчених та практикуючих бухгалтерів, що вже надбали певний досвід облікової роботи в даній галузі. В дослідженнях піднімаються проблеми щодо критеріїв віднесення до суб'єктів підприємницької діяльності [4], вибору форм організації та ведення бухгалтерського обліку. Досить детально розглядаються питання податкового обліку та податкової звітності у платників єдиного податку. [5].

Постановка завдання. Після введення в дію Національного положення (стандарту) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», змін до П(С)БО №25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» та окремих нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку згідно Наказу № 627 потребують на додаткове дослідження питання організації обліку у малих підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дав перелік основних дій та процедур щодо організації обліку на підприємстві. Серед них визначені наступні: вибір форми організації обліку, вибір облікової політики та погодження її з засновником, обрання форми ведення обліку, розробка та затвердження системи внутрішньогосподарського обліку, правил документообороту і технології обробки облікової інформації, затвердження прав працівників на підписання первинних документів, виділення на самостійний баланс філій, представництв, відокремлених підрозділів.

На розробку елементів системи організації обліку на підприємстві впливає багато факторів. У малих підприємствах до переліку цих факторів долучаються специфічні, властиві лише таким формам господарської діяльності. Серед них:

- розмір підприємства (з урахуванням класифікаційних вимог господарського законодавства та фактичний розмір підприємства з урахуванням галузевої належності, вартості майна, суми господарського обороту коштів та кількості працюючих);
- територіальне розміщення малого підприємства та вплив специфіки роботи в сільській місцевості, в населеному пункті міського типу, в мегаполісі;
- кількість господарських операцій;
- система оподаткування.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві малого бізнесу починається з вибору форми його організації. З передбачених законом пріоритетною формою на сьогодні вважається створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером. Але це, швидше всього, набутий досвід як спа-

дщина часів, коли малий бізнес не мав достатнього розвитку і на ринку панували великі підприємства. Така форма є традиційною і більшість підприємств до сьогодні орієнтуються саме на неї. Сучасні кваліфікаційні довідники теж дають характеристики саме посаді головного бухгалтера як працівника підприємства, з яким укладена трудова угода. Інші форми організації обліку майже не розглядаються як альтернатива домінуючій формі. Але малим підприємствам з невеликою кількістю працівників, обсягом валового доходу та кількістю господарських операцій не завжди доцільно тримати в штаті бухгалтера з оплатою за посадовим окладом. Таким підприємствам вигідніше укладати господарські договори з виконавцями бухгалтерського обліку – суб'єктами підприємницької діяльності – фізичними чи юридичними особами. У фермерських господарствах бухгалтерський облік доцільно та вигідніше вести члену господарства або його власнику.

Хоча такі форми організації обліку потребують іншого, ніж традиційний, підходу до організації документування господарських операцій та перерозподілу розпорядчих функцій адміністрації підприємства, але в цих випадках можливе надання підприємством права на підписання документів лише керівнику. Такий підхід обов'язково слід зазначити в розпорядчому документі про надання прав підпису первинних документів працівникам підприємства, який є елементом організації обліку на підприємстві. Графік документообороту теж повинен враховувати умови бухгалтерської обробки первинних документів третьою стороною на договірних засадах. В графіку документообороту необхідно визначитись з термінами вчасної передачі документів на бухгалтерську обробку виконавцю бухгалтерського обліку, який може отримувати їх лише кілька разів на місяць, але забезпечувати вчасність складання бухгалтерської та фінансової звітності.

Важливим елементом організації обліку на малому підприємстві є вибір форми ведення обліку. За умови невикористання автоматизованих форм обліку, для малих підприємств можливе застосування реєстрів обліку у трьох варіантах. Серед них – загальна форма обліку, як і для великих підприємств, з використанням журналів чи журналів-ордерів та Плану рахунків згідно Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р.

Також для малих підприємств існує можливість скористатися спрощеними формами обліку. Серед них виділяють дві – з використанням спрощеного Плану рахунків та без використання плану рахунків як інструменту ведення обліку. Щоб обрати ту чи іншу форму, мале підприємство повинно визначитись з умовами їх застосування. На використання спрощеної форми обліку без застосування плану рахунків згідно наказу Міністерства фінансів України № 720 від 15.06.2011 р. мають право малі підприємства, що перебувають на сплаті єдиного податку, відносяться до 4 та 6 груп платників, і не зареєстровані як платники податку на додану вартість, а також малі підприємства, які відповідають критеріям, визначеним пунктом 154.6 статті 154 ро-

зділу III Податкового кодексу України, тобто мають право на застосування «нульової» ставки податку на прибуток. Решта малих підприємств мають право на застосування спрощеної форми обліку, передбаченої наказом Міністерства фінансів України № 422 від 25.06.2003 р., та спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 186 від 19.04.2001 р.

Прийняття Податкового кодексу України значно вплинуло на організацію обліку на малих підприємствах. В системі обліку витрат діяльності малих підприємств та визначення фінансового результату відбулися кардинальні зміни. Зникла можливість спрощеного визначення фінансового результату шляхом співставлення доходів з витратами періоду, класифікованими на економічними елементами, що зумовлювало простий облік витрат протягом періоду за першою подією і можливість визнавати незавершене виробництво в обліку лише на дату балансу шляхом проведення інвентаризації та оцінки за справедливою вартістю. Тепер малі підприємства, як і великі, повинні вести облік витрат виробництва систематично, щоб забезпечувати облік податкових витрат з метою оподаткування прибутку підприємства. Для цієї мети в план рахунків були введені рахунки 9-го класу і виключені рахунки 8-го класу. Це зумовило необхідність внесення змін до облікової політики малих підприємств.

На нашу думку, для малих підприємств, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, обліку і звітності і сплачують єдиний податок, можливе застосування в обліку простого методу обліку витрат за економічними елементами і визначення фінансового результату шляхом співставлення доходів звітного періоду з сумою витрат періоду та коригуванням результату на суму зміни залишків незавершеного виробництва та готової продукції на початок і кінець року.

Висновки. Система організації обліку в малих підприємствах у виконанні певних її елементів суттєво відрізняється від організації обліку решти підприємств, оскільки на неї впливають специфічні фактори та умови їх діяльності. Але мета адміністрації будь-якого підприємства – забезпечити ведення вірогідного обліку та вчасне і правильне складання і подання фінансової звітності користувачам, в першу чергу, власникам малого підприємства. Усталена думка, що звітність потрібна лише для контролюючих органів, спотворює уявлення керівників підприємств та власників малого бізнесу про необхідність та доцільність організації та ведення бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Гоголь Т. Спрощена форма організації бухгалтерського обліку для підприємств малого бізнесу (не платників ПДВ) без застосування подвійного запису / Т. Гоголь // Бухгалтерський облік і аудит. -2012. - № 11. – С. 3 - 17.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-IV від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів України № 627 від 27 черв. 2013 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу :

<http://www.zakon3.rada.gov.ua>.

4. Податковий кодекс України [від 2 груд. 2010 р. №2755-VI] // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – № 24 - 25. – С. 3 - 402.

5. Сук Л.К., Сук О.Л., Данілочкіна О.В. Облік на підприємствах малого бізнесу. [Навч. посіб.]/ Л.К. Сук, О.Л. Сук, О.В. Данілочкіна - К.: Каравела, 2012. – 352 с.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК: 658.8: 330.131.7

СУТНІСТЬ МАРКЕТИНГОВИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Лях Я. Ю., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто та проаналізовано сутність маркетингового ризику та підходи науковців щодо визначення поняття маркетингового ризику, класифікації маркетингових ризиків та їх місця у системі економічних ризиків. Автором запропоновано удосконалене визначення категорії маркетингового ризику, досліджено сутність маркетингового ризику як економічної категорії, визначено суб'єкт та об'єкт маркетингового ризику, вдосконалено класифікацію маркетингових ризиків за внутрішніми та зовнішніми факторами впливу на маркетингову діяльність підприємства та за напрямками прийняття маркетингового рішення на підприємстві, зокрема за стратегічними маркетинговими рішеннями, маркетинговими інструментами («4P»), маркетинговим дослідженням.

Essence marketing risk and approaches scientists are considered and analysed in relation to determination of concept of marketing risk, classification of marketing risks and their place in the system of economic risks. The improved determination of category of marketing risk offers an author, essence of marketing risk is investigational as an economic category, certainly subject and object of marketing risk, classification of marketing risks is improved on the internal and external factors of influence on marketing activity of enterprise and after directions of acceptance of marketing decision on an enterprise, in particular after strategic marketing decisions, marketing instruments («4P»), marketing research.

Постановка проблеми. Українська економіка перебуває у зтяжньому трансформаційному процесі. Значна частина вітчизняних підприємств не готова до ринкової економіки з розвиненою конкуренцією та сучасними основами підприємницької діяльності. Маркетинг як філософія існування підприємства є передумовою успішної діяльності сучасного підприємства у ринковому середовищі. Виокремлення маркетингової діяльності при управлінні підприємством та орієнтація на досягнення маркетингових цілей являється основним способом зменшення рівня невизначеності на ринку та уникнення ризиків при прийнятті господарських рішень. Маркетинг являється інструментом фінансового ризик-менеджменту [8, С. 90], але разом з тим самі маркетингові рішення несуть у собі власні специфічні ризики, уникнення яких дасть змогу підприємству досягти поставлених маркетингових цілей та забезпечити успішне існування господарства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Істотний внесок у дослідження маркетингових ризиків зробили Т. П. Данько, А. О. Старостіна, Л. І. Донець, [2, 3, 8]. Варто зазначити, що більшість науковців не розглядають саме маркетингові ризики, а визначають їх у сукупності інших економічних ризиків підприємства. Немає однозначного ставлення до маркетингових ри-